

Smlouvy se zástupci:
Smlouva o obchodním zastoupení

© 2006 - 2007 Michal Černý Ph.D.
www.michalcerny.eu | www.michalcerny.net

Smlouvy se zástupci

- Podstatou podnikatelské činnosti je zastupování zájmů jiného podnikatele
- Právními úkony, jinou činností
- Prodejem výrobků
- Zajištěním možnosti pro uskutečnění obchodu apod.

Smlouvy

- Smlouva mandátní
- Smlouva komisionářská
- Smlouva o zprostředkování
- Smlouva o obchodním zastoupení

Typologie smluv

- S.mandátní, s.komisionářská a s.o zprostředkování = relativní obchody
- (v OZ upravena s.příkazní (§§ 724 – 741) s podtypy o zprostředkování věci - § 733 an., o zprostředkování prodeje věci - § 737 an., s. zprostředkovatelská - §§ 774 - 777)
- S. o obchodním zastoupení = absolutní obchod

Prameny práva

- Obchodní zákoník
- Směrnice 86/653/EHS, o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců

Smlouva o obchodním zastoupení

- Úprava v §§ 652 – 672a ObZ
- Směrnice 86/653/EHS, o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců

Co je to obchodní zastoupení?

- Trvalý / dlouhodobý vztah 2 nezávislých podnikatelů, jehož účelem je zajištění dodávek výrobků či služeb na trhu při spolupůsobení obou stran

Podstatné náležitosti a forma

- Smlouvou o obchodním zastoupení se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv (dále jen "obchody") nebo sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet.
- Strany (obch.zástupce a zastoupený), závazek dlouhodobé činnosti za určitým účelem
- Závazek zastoupeného přijmout
- Mezi podstatnými částmi není provize, ale vyplývá z „na jeho účet“
- Písemná forma je zákonem předepsána

Právní způsobilost stran – osobní předpoklady

- Zastoupený = podnikatel
- Obchodní zástupce = nezávislý podnikatel (není ve vztahu podřízenosti k obchodnímu zástupci), není osobou vlastněnou obchodním zástupcem
- Obch.zástupce není osobou, které zákon nedovoluje uzavřít takovou smlouvu

... obchodní zástupce

Zástupcem nemůže být

- a) osoba, která může jako orgán zavazovat právnickou osobu, (= statutární orgán)
- b) společník či člen podle zákona zmocněný zavazovat ostatní společníky nebo členy, nebo
- c) likvidátor nebo správce konkursní podstaty či vyrovnací správce.

Smlouva uzavřená v rozporu je absolutně neplatná pro obcházení zákona

Kdy se nepoužije úprava smlouvy o obch.zastoupení

Úprava se nepoužije a S.o obch.zastoupení není uzavřena, když jde o vztah mezi zastoupeným a

- a) obchodní zástupcem, jehož činnost není placena, nebo
- b) osobou působící na burze cenných papírů nebo na komoditní burze. (= komisionářská smlouvy)

Činnost obchodního zástupce

- Obchodní zástupce je povinen ve stanovené územní oblasti vyvíjet s odbornou péčí činnost, jež je předmětem jeho závazku.
- KDE: Oblast určena ve smlouvě. Jinak ČR
- CO: Vyhledávání zájemců o uzavření obchodů. Podrobnosti o obchodem musí být vymezeny ve smlouvě.
- Právní úkony jménem zastoupeného? Jen s plnou mocí řádně udělenou. PaP se pak řídí ustanoveními ObZ o mandátní smlouvě.
- Bez plné moci nemůže ani jednat ani cokoliv přijímat jménem zastoupeného

... činnost obchodního zástupce

- Poctivě, v dobré víře a s odbornou péčí
- Podle zájmů zastoupeného
- V souladu s pověřením a rozumnými pokyny zastoupeného
- Má sdělovat zastoupenému informace, které má k dispozici. Rovněž informaci, pokud nemůže činnost vykonávat – BZO (*např. ztratil podnikatelské oprávnění*)
- Zpráva/zprávy o vývoji trhu a všech okolnostech důležitých pro zájmy zastoupeného (*např. rozhodování související s uzavíráním obchodů*) – *vhodné sjednat podrobnosti ve smlouvě*

... činnost obchodního zástupce

- Podmínky obchodů – pokud S zahrnuje i uzavírání obchodů jménem zastoupeného
- Zástupce se nemůže odchýlit od podmínek, ledaže zastoupený projevil souhlas s jiným postupem
- Povinnost spolupůsobit (§ 656) při uskutečňování obchodů – *např. při řešení nesrovnalostí (např. reklamace vad dodaného zboží)*

Povinnost mlčenlivosti § 657

- Týká se informací získaných od zastoupeného při činnosti zástupce
- Zástupce nesmí sdělit údaje získané nebo využít pro sebe nebo pro jiné osoby, pokud by to bylo v rozporu se zájmy zastoupeného.
- Souhlas zastoupeného s využitím
- Povinnost uložena zákonem – nemusí se zvláště sjednávat
- Souvislost s konkurenční doložkou – viz dále, nutno sjednat

Ručení za závazky obch.zástupcem

- Jen, když se 1) k tomu písemně zavázal a2) obdržel zvláštní odměnu
- Jedná se tedy o ručení smluvní (*rozdíl od s.o zprostředkování*)

Zástupce

- Povinnost jednat poctivě a v dobré víře (§ 655a)
- a) poskytnout zástupci **nezbytnou dokumentaci**, která se vztahuje k předmětu obchodů, a
- b) obstarat zástupci **informace nezbytné k plnění závazků ze smlouvy** o obchodním zastoupení, zejména v rozumné lhůtě sdělit obchodnímu zástupci, že předpokládá významné snížení rozsahu činnosti oproti tomu, co by mohl zástupce normálně očekávat.
- Povinnost informovat o úkonech obstaraných zástupcem – že zastoupený sám přijal, odmítl nebo nesplnil úkon obstaraný zástupcem.

Podklady a pomůcky § 663

- všechny podklady a pomůcky potřebné k plnění závazku obchodního zástupce
- Např. katalogy, formuláře, pomůcky, vzorky
- Jsou vlastnictvím zastoupeného, povinnost spotřebovat (*vyúčtovat*), povinnost nespoteřebované vrátit po ukončení smlouvy
- Spotřebovatelnost může vyplývat z povahy
- Povinnost uschovat nabyté doklady pro potřeby zastoupeného, po celou dobu, kdy mohou být významné pro ochranu zájmů zastoupeného (*např. reklamační protokol po celou dobu záruční doby nebo doby použitelnosti*)

Provize - § 659, 659a-c, 660 – 662a

- Právo na provizi, LEDAŽE ObZ stanoví jinak
- 1) Provize sjednaná ve smlouvě, jinak 2) provize odpovídající zvyklostem na místě výkonu s ohledem na druh zboží, kterého se týká SoOZ, 3) provize ve výši rozumné odměny s přihlédnutím ke všem okolnostem uskutečněného úkonu
- Část odměny mění se podle počtu a hodnoty obchodních případů je složkou provize

KDY nemá zástupce právo na provizi

- Když byl zástupce při uzavírání obchodu činný jako obchodní zástupce nebo zprostředkovatel pro osobu, s níž zastoupený uzavřel obchod!
- V tomto případě nemá zástupce ani právo na úhradu nákladů

Za CO je provize? (Nárok na provizi)

- Může být dle § 661 sjednáno, že náleží i jen za obstarání příležitosti (např. provedení nabídkové schůzky, telefonické oslovení apod.), jinak přísluší právo na provizi za uskutečnění obchodu
- Je-li základem pro určení provize rozsah splněného závazku třetí osoby, započítává se do tohoto základu i plnění neuskutečněné z důvodů, za něž odpovídá zastoupený (660/5 ObZ)

Provize za úkony po dobu trvání SoOZ § 659a

- Podmínky vzniku nároku na provizi:
- obchod uzavřen v důsledku činnosti zástupce, nebo
- jestliže obchod byl uzavřen s třetí osobou, kterou před účinností SoOZ získal jako zákazníka za účelem uskutečňování obchodů tohoto druhu.
- Výhradní zastoupení (pro určité území nebo okruh osob): také tehdy, pokud obchod anebo činnost k němu směřující byl uskutečněn se zákazníkem příslušejícím k tomuto území nebo k této skupině osob, ledaže zástupce působil ve věci jako zástupce i zprostředkovatel i pro druhou stranu (3tí osobu).

Provize za úkony po ukončení trvání SoOZ § 659b

- jestliže byl úkon uskutečněn především v důsledku činnosti zástupce, je-li smlouva uzavřena v rozumné lhůtě po ukončení smlouvy, nebo
- jestliže v souladu s podmínkami uvedenými v § 659a byla objednávka třetí osoby obdržena zastoupeným nebo obchodním zástupcem před ukončením smlouvy.

Provize dělená aneb který obchodní zástupce má právo na provizi § 659c

- zástupce nemá právo na provizi podle § 659a, jestliže na ni má podle § 659b právo předcházející obchodní zástupce, není-li vzhledem k okolnostem spravedlivé provizi rozdělit mezi oba obchodní zástupce.

... za CO je provize? (Nárok na provizi)

- Právo na provizi za uskutečnění obchodu vzniká v okamžiku, kdy (*alternativně*)
- a) zastoupený splnil závazek ze smlouvy,
- b) zastoupený byl povinen splnit závazek na základě smlouvy uzavřené s třetí osobou, nebo
- c) třetí osoba splnila závazek ze smlouvy.
- Právo na provizi vzniká nejpозději v okamžiku, kdy třetí osoba splnila svou část závazku nebo byla povinna ji splnit, splnil-li zastoupený svoji část.
- Jestliže však má třetí osoba splnit svůj závazek až po uplynutí více než šesti měsíců po uzavření obchodu, vzniká obchodnímu zástupci nárok na provizi po uzavření obchodu.
- Od shora uvedeného se lze odchýlit jen ve prospěch obchodního zástupce

Splatnost provize, výkaz

- *Provize je splatná nejpозději v poslední den měsíce, který následuje po skončení čtvrtletí, ve kterém na ni vzniklo právo.*
- Od shora uvedeného se lze odchýlit ve smlouvě, ale jen ve prospěch obchodního zástupce
- Výkaz o dlužné provizi (§ 662a) - nejpозději poslední den měsíce následujícího po čtvrtletí, ve kterém se stala splatnou má zastoupený povinnost předat zástupci výkaz
- Obsah výkazu: hlavní složky, na základě kterých byla provize vypočítána.
- Zástupce má právo na informace nutné k ověření: veškeré údaje, zejména výpis z účetních knih, které má zastoupený k dispozici a které obchodní zástupce potřebuje k ověření výše provizi, které mu náleží (§ 662a/2)
- Od shora uvedeného se lze odchýlit ve smlouvě, ale jen ve prospěch obchodního zástupce

Zánik práva na provizi § 662

- (1) *Právo na provizi zanikne, je-li zřejmé, že smlouva mezi zastoupeným a třetí osobou nebude splněna, a jestliže nesplnění není důsledkem okolností přičitatelných zastoupenému, nestanoví-li smlouva něco jiného. (např. zástupce přestal vykonávat činnost)*
- (2) *Provize, která byla již uhrazena, musí být vrácena, jestliže právo na ni zaniklo podle předchozího odstavce.*
- (3) *Od ustanovení odstavce 1 se lze dohodou odchýlit jen ve prospěch obchodního zástupce.*

Úhrada nákladů zástupci

- Vedle provize, jen když to bylo sjednáno ve smlouvě (*tedy jinak si své náklady nese ze své provize*)
- Zástupci vzniká právo na úhradu nákladů, jen když vznikl nárok na provizi z obchodu, kterého se náklady týkají, ledaže SoOZ stanoví jinak

Zastoupení výhradní a nevýhradní

- **Výhradní zastoupení** (určité území, určité osoby, nebo kombinace předchozích kritérií)
- Výhradní zastoupení musí být sjednáno ve smlouvě
- zastoupený je povinen ve stanovené územní oblasti a pro určený okruh obchodů nepoužívat jiného zástupce
- zástupce není oprávněn v tomto rozsahu vykonávat obchodní zastoupení pro jiné osoby nebo uzavírat obchody na vlastní účet nebo účet jiné osoby.
- **Nevýhradní zastoupení** = není-li sjednáno výhradní, zastoupený i zástupce jsou oprávněni jednat (omezení práv zástupce může být obsaženo ve smlouvě)

Provize při výhradním zastoupení § 666

- Zastoupený může i sám uzavírat obchody
- Musí ale platit zástupci provizi i z nich jako by byly uzavřeny s jeho součinností (§ 659a/2), ledaže smlouva stanoví jinak

Zánik zastoupení § 667-668, 670, 672

- Uplynutí doby určité, na kterou je smlouva uzavřena. POZOR: Pkd dále pokračují strany, mění se SoOZ na dobu neurčitou
- Doba neurčitá – když je doba vyjádřená, nebo doba trvání není vůbec nevyjádřená, nebo není ve smlouvě uveden účel, ze kterého by vyplývalo omezení
- Výpovědi smlouvy uzavřené na dobu neurčitou

Výpovědní lhůta

- Její délka závisí na trvání vztahu (1 měsíc pro první rok, 2 měsíce pro druhý rok, 3 měsíce pro třetí a další roky trvání smluvního závazku). Strany nemohou dohodnout kratší výpovědní lhůtu. *(trvání vztahu celkem – včetně SoOZ na dobu určitou, která se změnila na dobu neurčitou)*
- Pokud dohodnou delší výpovědní lhůtu, nesmí být lhůta opravňující zastoupeného kratší než lhůta, kterou musí dodržet zástupce
- Výpovědní lhůta skončí ke konci kalendářního měsíce, ledaže strany dohodly jinak

Výhradní zastoupení – sjednaný objem obchodů jako důvod výpovědi smlouvy

- *Bylo-li výhradní zastoupení sjednáno na dobu určitou, může kterákoliv strana vypovědět smlouvu způsobem stanoveným v § 668 odst. 3, jestliže objem obchodů nedosáhl během posledních 12 měsíců objemu obchodů stanoveného ve smlouvě, jinak přiměřeného odbytovým možnostem.*

Právo na odškodnění §§ 669-669a

- Zvláštní peněžité právo zástupce
- Smyslem je odškodnit zástupce za to, že na základě ukončení SoOZ přišel o zastoupení (a o budoucí provize)
- Kdy vzniká?:
 - a) zástupce zastoupenému získal nové zákazníky nebo rozvinul významně obchod s dosavadními zákazníky a zastoupený má dosud podstatné výhody vyplývající z obchodů s nimi, a
 - b) placení tohoto odškodnění je spravedlivé, jsou-li vzaty v úvahu všechny okolnosti, zejména provize, kterou obchodní zástupce ztrácí a která vyplývá z obchodů uskutečněných s těmito zákazníky; tyto okolnosti zahrnují také použití nebo nepoužití konkurenční doložky ve smyslu § 672a.
- Také v případě, že k zániku SoOZ došlo v důsledku smrti zástupce (§ 669/4)
- Právo na odškodnění musí být zástupcem uplatněno do 1 roku od zániku SoOZ, jinak dochází k jeho překluzi (§ 669/5)

... právo na odškodnění

- Nezabavuje zástupce práva na náhradu škody
- Od ustanovení ObZ (§ 669) se nelze dohodou odchýlit v neprospěch zástupce před uplynutím stanovené platnosti smlouvy

Kdy právo na odškodnění vůbec nevznikne § 669a

Spravedlivý korektiv pro obě strany – nebylo by spravedlivé, aby měl zástupce právo na odškodnění, když zastoupený ukončil smlouvu, protože zástupce ji porušil nebo ji sám ukončil, ačkoliv pro to nebyl objektivní spravedlivý důvod

- (1) Právo na odškodnění podle § 669 nevznikne,
 - a) jestliže zastoupený ukončil smlouvu pro takové porušení smluvního závazku obchodním zástupcem, které by opravňovalo k odstoupení od smlouvy,
 - b) jestliže obchodní zástupce ukončil smlouvu, není-li toto ukončení odůvodněno okolnostmi na straně zastoupeného nebo není-li odůvodněno věkem, invaliditou nebo nemocí obchodního zástupce, jestliže od něj pokračování v činnosti nelze rozumně požadovat, nebo
 - c) jestliže podle dohody se zastoupeným obchodní zástupce převede práva a povinnosti ze smlouvy o obchodním zastoupení na třetí osobu.
- (2) Strany se nemohou před uplynutím smluvené doby platnosti smlouvy dohodnout v neprospěch obchodního zástupce odchýlit od předchozího odstavce.

Výše odškodnění

- nesmí překročit roční provizi vypočítanou z ročního průměru odměn získaných zástupcem během posledních pěti let,
- trvala-li smlouva dobu kratší než pět let, musí být vypočítáno z průměru za celé smluvní období.

Konkurenční doložka § 672a

- Písemná dohoda ve smlouvě
- Maximální trvání 2 roky od ukončení SoOZ
- Obsah: závazek zástupce zdržet se na stanoveném území nebo vůči stanovenému okruhu osob na tomto území výkonu činnosti na vlastní nebo na cizí účet, která byla předmětem obchodního zastoupení, nebo jiné soutěžní činnosti (ve vztahu k podnikání zastoupeného).
- Nelze sjednat jinou konk.doložku (viz § 672a/2)
- Soud má právo moderovat (omezit) nebo i prohlásit za neplatnou, pokud omezuje zástupce více, než je potřeba k ochraně zájmů zastoupeného
